

ŠVIETIMO PAGALBOS ALGORITMAS MARIJAMPOLĖS SAVIVALDYBĖJE

Švietimo pagalbos algoritmas remiasi pozityvaus elgesio palaikymo ir skatinimo sistema, skirta visiems, taip pat ir įvairių elgesio sunkumų turintiems mokiniams pateikiant mokytojo veiksmų detalizaciją, konkrečios pagalbos priemones ugdymo proceso metu, atsižvelgiant į mokinių amžiaus grupes, rekomendacijas tėvams, siekiant užtikrinti kokybišką ugdymą visiems mokiniams, nepriklausomai nuo mokinių turimų ugdymosi poreikių.

PAGRINDINIAI PRINCIPAI

- 1. Prevencija, o ne bausmės.**
Akcentas į aiškias taisykles, struktūrą ir gerą mikroklimatą.
- 2. Pozityvumas ir stiprybių akcentavimas.**
Matyti mokinį ne per sunkumų, o per gebėjimų prizmę.
- 3. Nuoseklumas ir aiškumas.**
Vienodos taisyklės visiems, aiškios pasekmės.
- 4. Individualizacija ir įtrauktis.**
Atsižvelgiama į mokinių amžių, poreikius, individualias galimybes.
- 5. Bendradarbiavimas.**
Atviras dialogas tarp mokytojo, vaiko ir šeimos.
- 6. Mokymas(is) per patirtį.**
Probleminės situacijos naudojamos kaip proga ugdyti socialinius ir emocinius įgūdžius.
- 7. Įrodymais grįsta praktika.**
Elgesio reguliavimo strategijos parenkamos remiantis stebėjimu ir duomenų rinkimu.
- 8. Refleksija ir nuolatinis tobulinimas.**
Reguliariai vertinama, kas veikia, o ką reikia koreguoti.

PAGALBOS LYGIAI

I LYGIS

UNIVERSALI (visiems) bendros klasės valdymo priemonės (tinkama mokymosi aplinka, bendros klasės taisyklės), psichologinės gerovės palaikymas (pozityvus pastiprinimas).

II LYGIS

TIKSLINĖ (kai susiduriama su iššūkiais) švietimo pagalbos specialistų rekomendacijos, pritaikytos strategijos.

III LYGIS

INTENSYVI (kai situacija sudėtinga ar ilgalaikė) švietimo pagalbos specialistų darbas (individualus pagalbos planas, grupinės intervencijos), PPT rekomendacijos.

MOKYTOJO VEIKSMŲ ALGORITMAS

ALGORITMO SUDEDAMOSIOS DALYS

APLINKOS PARUOŠIMAS

(3-5 psl.)

Tinkamai suplanuotos
erdvės

Vizualinės priemonės

Pasiruošimas pamokai

TINKAMO ELGESIO FORMAVIMAS

(6-7 psl.)

Taisyklės
ir
susitarimai

Pozityvaus
elgesio
pastiprinimas

IŠŠŪKIŲ KELIANTIS ELGESYS

(8-9 psl.)

Reagavimas į
netinkamą elgesį

Pagalbos
priemonės

PATARIMAI TĖVAMS

(10 psl.)

NAUDINGOS NUORODOS

(11 psl.)

Tinkamai suplanuotos erdvės

Tinkamai suplanuota mokymosi aplinka padeda mokiniams jaustis saugiai, susikaupti ir elgtis tinkamai. Aiškiai nustatytos erdvės, tvarka ir patogiai išdėstyti mokymosi reikmenys skatina savarankiškumą ir mažina trikdžius. Mokytojas pasirūpina, kad klasėje būtų aiškūs praėjimai, vietos individualiam darbui, poilsiui ir bendradarbiavimui (grupiniam darbui). Tokia aplinka padeda mokiniams jaustis saugiai, suprasti, ko iš jų tikimasi, ir lengviau susikaupti mokymuisi.

Tinkamai suplanuotos erdvės:

Aiškiai apibrėžtos zonos individualiam ir grupiniam darbui, poilsiui ir kūrybai.

Įrengti nusiramino kampeliai, ramybės vietos.

Suolai klasėje išdėstyti taip, kad atitiktų pamokos/užsiėmimo tikslus.

Ant mokinio stalo sudėtos tik tai veiklai reikalingos priemonės.

Vietos, pritaikytos individualiems vaiko poreikiams.

Vietos, kuriose sudėtos mokymo priemonės ir mokinio asmeniniai daiktai, pažymėtos sutartiniais ženklais.

ELGESIO PROBLEMŲ TURINTIEMS MOKINIAMS REKOMENDUOJAMA:

- Turėti pritaikytą nuolatinę mokymosi vietą, prireikus naudoti sieneles/širmas, skirtas dėmesiui koncentruoti ugdymo proceso metu.
- Parinkti tinkamą, kuo mažiau dėmesį blaškančią ugdymo vietą klasėje (sėdėjimo vietą parinkti arčiau mokytojo ar pan.).
- Esant reikalui naudoti pertvaras ir sieneles, siekiant mažinti aplinkoje dėmesį blaškančių dirgiklių.
- Įrengti erdvę klasėje (grupėje) ar už jos ribų, kurioje vaikui būtų sudaromos galimybės pertraukai veiklos metu ar esant emocinio nestabilumo būklei.
- Pagal poreikį ir galimybes taip pat parinkti ugdymo vietą atskirame kabinete.

Vizualinės priemonės

Vizualinės priemonės padeda mokiniams geriau suprasti, ko iš jų tikimasi, ir palaiko tvarką klasėje. Aiškūs ženklai, dienos planai, elgesio taisyklių ar emocijų paveikslėliai padeda mokiniams lengviau orientuotis veiklose ir valdyti savo elgesį. Tokios priemonės mažina įtampą, skatina savarankiškumą ir padeda išlaikyti dėmesį. Svarbu, kad jos būtų aiškios, pritaikytos mokinių amžiui ir gebėjimams, nuolat atnaujinamos bei pateiktos patraukliai. Tai padeda kurti draugišką ir mokymuisi palankią aplinką.

Vizualinės priemonės:

Klasės erdvėse pateikti tik svarbią ir dėmesį palaikančią vaizdinę informaciją.

Informaciniai stendai, plakatai, susieti su mokomąja medžiaga, pageidautinu elgesiu ir pan.

Pastiprinantys edukaciniai lipdukai, užrašai (pvz. nusiramino laipteliai, kaip įveikti sunkumus).

Veiklų, kuriomis visi klasės mokiniai galėtų užsiimti pertraukų metu, sąrašas.

REKOMENDACIJOS:

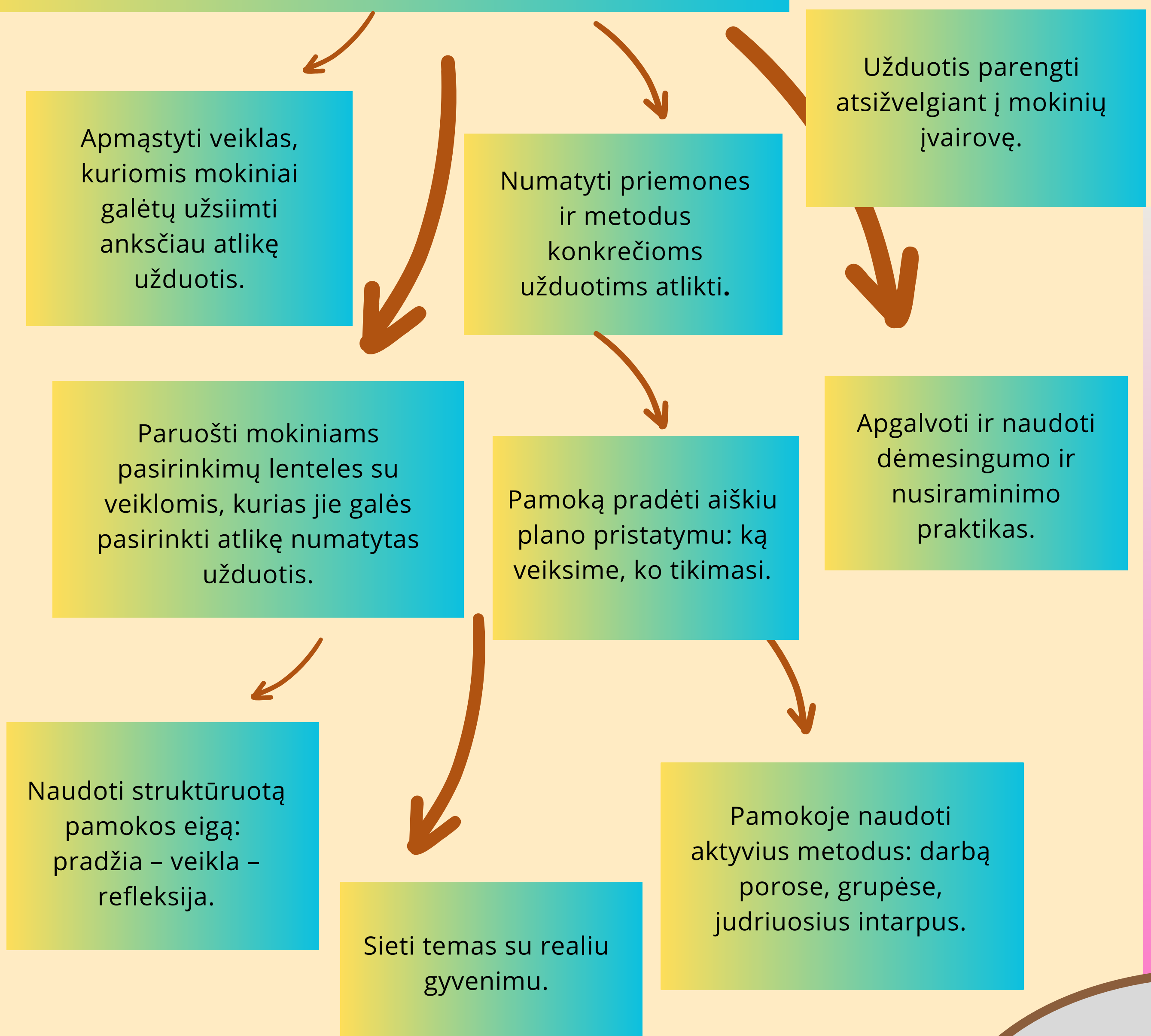
- Su mokiniais susitartas dėmesio signalas, signalinės kortelės („sustojam“, „susitelkiam“, „pertrauka“).
- Klasės ženklai / rodyklės – kur eiti, ką pasiimti, kaip tvarkingai judėti.
- „Kas būtų jeigu...?“ situacijų kortelės – mokiniai aptaria matydami paveikslėlius.
- Užduočių žingsnių kortelės – vizualus veiksmų planas:
1. Atsiverčiu sąsiuvinį, 2. Užsirašau datą, 3. Atlieku užduotį.
- Asmeninės mokinio kortelės su simboliais: „reikia pagalbos“, „reikia pertraukėlės“, „gerai padirbėjau/atlikau užduotį“ ir pan.

Pasiruošimas pamokai

Pasiruošimas pamokai – tai sąmoningas mokytojo veiksmas siekiant sukurti struktūruotą, ramią ir įtraukią ugdymo aplinką. Prieš pamoką paruošiamos visos reikalingos mokymosi priemonės, aiškiai apibrėžiami veiklos etapai, užtikrinama, kad mokinių darbo vietos būtų tvarkingos ir patogios. Mokytojas numato, kaip vizualiai ir fiziškai organizuoti klasės erdvę pagal planuojamą veiklą, kad sumažėtų galimų trikdžių ir būtų lengviau išlaikyti dėmesį. Toks pasiruošimas padeda mokiniams aiškiau suprasti pamokos eigą, jaustis saugiai ir motyvuotai įsitraukti į ugdymo procesą.

Kaip mokytojui pasiruošti pamokai?

Taisyklės ir susitarimai

Aiškiai suformuluotos, visiems suprantamos ir kartu su mokiniais aptartos taisyklės bei susitarimai padeda kurti saugią, pagarbią ir nuspėjamą klasės aplinką. Taisyklės veikia kaip aiškūs elgesio orientyrai, padedantys mokiniams ugdyti savitvardą, pagarbą kitiems ir gebėjimą priimti tinkamus sprendimus kasdienėse klasės situacijose. Nuosekliai taikomi susitarimai mažina konfliktus, netinkamo elgesio apraiškas ir stresą, nes mokiniai žino, ko iš jų tikimasi ir kokios pasekmės laukia.

REKOMENDACIJOS

taisyklių, susitarimų kūrimui:

I-IV KLASĖ

- TAISYKLĖS
- Skaičius: nuo 1 iki 3
- Naudoti simbolius

V-XII KLASĖ

- SUSITARIMAI
- Skaičius: nuo 1 iki 5

REKOMENDACIJOS

ką galėtume padaryti, kad taisyklės ir susitarimai veiktų:

Visiems matomoje vietoje pakabinti pastovią vizualinę dienotvarkę (1-4kl.)

Naudoti laikmačius veiklos pabaigai/pradžiai.

Esant būtinybei (siekiant išvengti netinkamo elgesio) mokiniui keisti ugdymo vietą ar aplinką.

Kalbėtis su mokiniais apie netinkamo elgesio pasekmes.

Apie būsimus pokyčius mokiniams ir/ar tėvams pranešti iš anksto (žodžiu, raštu) nurodant priežastį.

- Taisyklių kūrime dalyvauja tie, kuriems jos skirtos.
- Nukreiptos į pageidaujamo elgesio lūkesčius.
- Naudojami mokiniams suprantami žodžiai.
- Vengti neiginio „NE“.
- Numatytos pasekmės.
- Pakabintos visose klasėse, kad būtų nuolat naudojamos.
- Nuosekliai laikomasi ir aptariama, kaip sekėsi.
- Laikosi ir suaugusieji, ir vaikai.

Pozityvaus elgesio pastiprinimas

Pozityvus elgesio pastiprinimas – tai tikslingas mokytojo veiksmas, kai tinkamas mokinio elgesys pastebimas, įvertinamas ir sustiprinamas žodžiu, gestu ar kita priemone. Skatinant pageidaujamą elgesį, ugdoma mokinių motyvacija elgtis tinkamai, stiprinamas pasitikėjimas savimi ir mokytoju. Pastiprinimas gali būti individualus arba grupinis, spontaniškas ar suplanuotas, tačiau visada turi būti nuoširdus, konkretus ir atitinkantis situaciją. Tokiu būdu mokytojas kuria pozityvią emocinę aplinką, kurioje mokiniai jaučiasi vertinami, saugūs ir labiau linkę bendradarbiauti bei laikytis susitarimų.

REKOMENDACIJOS MOKYTOJAMS

Socialinis:

- pagarbus paminėjimas klasės draugų akivaizdoje;
- galimybė būti „padėjėju“ mokytojo ar klasės veikloje;
- padėkos raštas, nominacija, statulėlė;
- dalyvavimas išvykose, ekskursijose, stovyklose.

Asmeninis dėmesys:

- pokalbis akis į akį: „Pastebėjau, kaip tu šiandien padėjai draugui – tai labai svarbu“;
- raštelis ar trumpas komentaras dienyne tėvams apie gerą elgesį.

Simbolinis:

- lipdukai, taškai, žetonai, medaliai už tinkamą elgesį.

Pozityvaus elgesio pastiprinimas

Neverbalinis:

- akių kontaktas, linktelėjimas;
- šypsena, pritarimo gestas, patapšnojimas per petį.

Privilegijos:

- leidimas sėdėti norimoje vietoje, pasirinkti grupę, veiklą, žaidimą, užduotį,
- būti grupės lyderiu,
- suteikti „pertraukėlę“ mėgstamai veiklai po gero darbo,
- papildomas laikas kūrybinei veiklai.

Žodinis:

pagyrimas už pastangas konkretizuojant:

- „Man patiko, kaip tu išklausai draugą“,
- „Puikus darbas“,
- „Šauniai atlikai šią užduotį“,
- „Man patinka, kaip tu dirbai šioje pamokoje“,
- „Labai patiko, kaip tu išklausai draugą iki galo“ ar kt.

Reagavimas į netinkamą elgesį

Reaguojant į netinkamą elgesį, pirmiausia siekiama suprasti jo priežastis ir padėti mokiniui išmokyti tinkamesnių elgesio būdų. Veiksmingas reagavimas apima aiškias, nuspėjamas taisykles, pozityvų pastiprinimą, emocinę paramą. Reaguojant į netinkamą mokinių elgesį svarbu išlaikyti pusiausvyrą tarp drausmės, pagarbos ir ugdymo. Tik kryptingas, pagarbus ir nuoseklus požiūris padeda kurti saugią, palaikančią ugdymo aplinką visiems mokiniams.

Reagavimas į netinkamą elgesį

REKOMENDACIJOS:

- Atskirkite elgesį nuo asmens.
- Ieškokite priežasties, o ne kaltės.
- Mokykite atsakomybės, o ne bauskite.

Prevencija

Aiškiai priminti klasės taisykles ir susitarimus.

Pirmas įspėjimas (kūno kalba)

Signalas ar gestas – akių kontaktas, rankos ženklas, priėjimas prie mokinio.

Antras įspėjimas (žodinis), pasirinkimo suteikimas

Aiškus, bet ramus įvardijimas, kokio elgesio tikimasi.

Pasekmė

Taikoma iš anksto žinoma pasekmė: užduoties atlikimas per pertrauką. Laikinas vietos pakeitimas. Refleksijos lapo užpildymas.

Individualus pokalbis

Įvykus situacijai, ramiai pasikalbėti po pamokos.

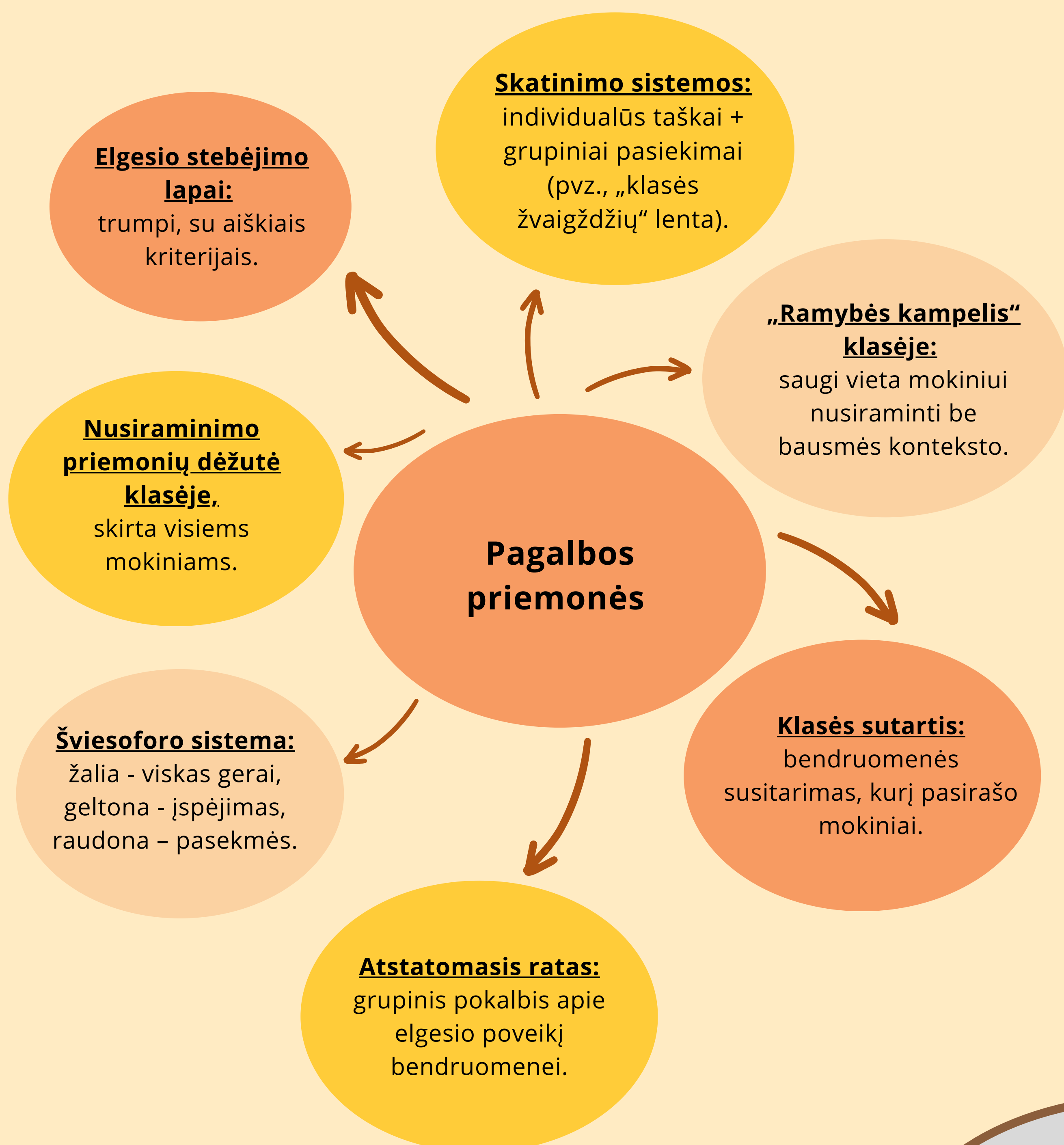
Stebėseną ir palaikymas

Sekti, ar mokinio elgesys gerėja. Pastebėti ir pagirti, kai mokinys elgiasi tinkamai.

Pagalbos priemonės

Pagalbos priemonės apima teigiamo elgesio stiprinimą, aiškią pamokos struktūrą, vizualines užuominas, emocinės savireguliacijos skatinimą, individualų dėmesį bei bendradarbiavimą su pagalbos specialistais ir tėvais. Nuoseklus, empatiškas požiūris ir pagarbus bendravimas padeda mokiniui jaustis suprastam, o mokytojui – efektyviau valdyti sudėtingas situacijas bei išlaikyti konstruktyvią pamokos eigą.

PATARIMAI TĖVAMS

Vaiko netinkamas elgesys – tai signalas, kad jam sunku susidoroti su emocijomis, santykiais ar situacijomis. Tėvų vaidmuo yra padėti vaikui išmokyti tinkamų elgesio būdų. Svarbu išlikti ramiems, nuosekliems ir parodyti supratimą.

Aiškiai apibrėžtos taisyklės, pastovus dienos ritmas ir teigiamo elgesio skatinimas padeda vaikui jaustis saugiau ir atsakingiau. Palaikomas bendravimas, pagarbus požiūris ir domėjimasis vaiko jausmais stiprina tarpusavio ryšį bei motyvaciją keistis. Bendradarbiavimas su pedagogais ir specialistais leidžia tėvams geriau suprasti vaiko poreikius ir taikyti tinkamas pagalbos priemones tiek namuose, tiek ugdymo aplinkoje.

Tinkamai reaguokite į vaiko netinkamą elgesį:

- **Pastebėkite ir girkite, naudokite konkrečius pagyrimus.** Girkite ne tik už rezultatus, bet ir už pastangas, mandagumą, pagalbą. Pvz.: „Man patiko, kaip gražiai pasidalinai su sese“. Venkite bendrų frazių („Tu geras“), sakykite aiškiai: „Labai vertinu, kad susitvarkei kambarį.“
- **Naudokite simbolinius pastiprinimus.** Lipdukai, taškai ar šypsenėlės už gerą elgesį – ypač mažesniems vaikams.
- **Būkite nuoseklūs.** Jei pastiprinate už tinkamą elgesį, darykite tai nuolat. Vaikas turi matyti ryšį tarp savo elgesio ir tėvų reakcijos.

Susikurkite taisykles ir susitarimus:

- **Kurkite rutiną ir brėžkite ribas.** Vaikams lengviau elgtis tinkamai, kai žino, kas jų laukia ir kokios ribos galioja.
- **Išlaikykite pagyrimų ir pastabų balansą.** Dažniau pastebėkite gerą nei blogą elgesį.
- **Kurkite aiškias ir paprastas taisykles.** Rinkitės kelias svarbiausias, kurias vaikas lengvai įsimins.
- **Formuluokite pozityviai.** Geriau sakyti „Mes kalbamės ramiai“, nei „Nekelk balso“.
- **Susitarkite dėl pasekmių.** Aptarkite, kas nutiks, jei susitarimų nesilaikysite, ir būkite nuoseklūs.
- **Priminkite vizualiai.** Užrašykite ir pakabinkite taisykles matomoje vietoje.

Būkite pavyzdžiu savo vaikams:

Vaikai mokosi stebėdami suaugusiųjų elgesį, ypatingai tėvų. Skirkite dėmesio kaip apdovanojimą. Kartais didžiausia dovana vaikui yra kartu praleistas laikas, bendras žaidimas, pokalbis.

Naudingos nuorodos

- **Improvizacijos priemonių vadovas kūrybiškumo ugdymui**

<https://www.kpskc.lt/educacinis/2024/Dalyku%20integracija/241021/2.%20Improvizacijos%20priemoni%C5%B3%20vadovas%20k%C5%ABrybi%C5%A1kumo%20ugdymui.pdf>

- **Funkcinio elgesio vertinimas. Gairės Lietuvos įtraukties švietime centras.**

<https://lisc.lt/wp-content/uploads/2024/12/FEV-GAIRES.pdf>

- **Mokymo(si) aplinkos pritaikymas mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių. Lietuvos įtraukties švietime centras**

<https://lisc.lt/wp-content/uploads/2025/03/Mokymosi-aplinkos-pritaikymas-mokiniam-turintiems-specialiuju-ugdymosi-poreikiu.pdf>

- **Mokymosi pagalbos teikimo mechanizmas ir sudėtingų atvejų sprendimo algoritmas skirtingų poreikių mokiniams**

<https://www.kaunas.lt/wp-content/uploads/sites/13/2015/07/MOKYMOSI-PAGALBOS-TEIKIMO-MECHANIZMAS-IR-SUDETINGU-ATVEJU-SPRENDIMO-ALGORITMAS-SKIRTINGU-POREIKIU-MOKINIAMS.pdf>

- **PATARIMAI PEDAGOGAMS: intensyvios emocijos ir emocinė perkrova. Kaip padėti vaikams, turintiems įvairiapusių raidos sutrikimų? Nacionalinė švietimo agentūra**

<https://lisc.lt/wp-content/uploads/2024/08/Emocine-perkrova.pdf>

- **PATARIMAI MOKYKLŲ BENDRUOMENĖMS: kaip įgyvendinti pozityvaus elgesio palaikymo ir intervencijų sistemą klasės lygmeniu**

<https://mukis.lt/uploads/documents/files/Metodinės%20rekomendacijos%20karjeros%20specialistams/Pozityvus-elgesio-palaikymo-igyvendinimas.pdf>

- **Pirmoji pamoka. Mokslo metų pradžios rekomendacijos klasių vadovams. Lietuvos įtraukties švietime centras**

<https://smsm.lrv.lt/public/canonical/1756192523/6962/rekomendacijos%20klasi%C5%B3%20vadovams.pdf>

- **Pozityvaus elgesio palaikymo ir intervencijų Sistema (PEPIS). Lietuvos įtraukties švietime centras**

<https://lisc.lt/wp-content/uploads/2024/11/BENDRA-INFORMACIJA-APIE-PEPIS.pdf>

- **Vaikų elgesio ir (ar) emocijų sutrikimai. Patarimai tėvams**

<https://neringa.lt/data/public/uploads/2022/04/vaiku-elgesio-ir-emociju-sutrikimai-7.pdf>

- **Socialinių ir emocinių įgūdžių ugdymo metodika paaugliams**

<https://www.metodiniscentras.lt/wp-content/uploads/2024/12/Socialiniu-ir-emociniu-igudziu-ugdymo-metodika-paaugliams.pdf>

Švietimo pagalbos algoritmo Marijampolės savivaldybėje kūrimo komanda:

Marijampolės savivaldybės ugdymo įstaigų administracijos atstovai, mokytojai, švietimo pagalbos specialistai